

ה ע ת ק

ירושלים, בשבט תשי"ח
3 בפברואר 1958

אל שר החינוך

מאת שר הפנים

הנדון: אתור שטח לבתי נכות
לאומיים בירושלים

הוועדה שמנית בראשותו של מר אגרון כדי להמליץ בפניך בנדון, החליטה לאחרונה על איתור בתי הנכות הלאומיים בשטח הקריה מתוך נימוק שעל בתי הנכות להיות קרובים ככל האפשר למכון הארכיאולוגי המוקם עתה.

רצ"ב אני מעביר לידיעתך העתק מכתבו של ראש אגף התיכנון במשרדי המביע דעה מנוגדת.

עלי להגיד שחמים דעים אני עם דעה זו וממליץ אני בפניך שגם אתה תקבלה.

בברכה,

(-)

י. בר-יהודה

ירושלים, בשבט תשי"ח
26 בינואר 1958

אל: שר הפנים

מאת ראש אגף התיכנון, משרד הפנים

הנדון: אתור שטח לבתי נכות לאומיים בירושלים

שר התיכנון מינה לפני יותר משנה ועדה בראשותו של מר אגרון ראש עיריית ירושלים לשם אתור שטח לבתי הנכות הלאומיים שיכללו עתיקות, מוזיאון בצלאל וערכים אחרים. חברי הוועדה הם: רב אלוף יגאל ידין והמנהלים הכלליים של משרדי ראש הממשלה, החוץ והתיכנון.

לצערי, משום מה, לא שותף בוועדה זו נציג אגף התיכנון. אגף התיכנון הינו האחראי לאתור שטח הקריה בירושלים וכן איתר את רוב המוסדות הלאומיים בעיר מאז קום המדינה. זה כמה שנים מטפל האגף בהכנת תכנית המתאר לעיר הקובעתאא את יעודם של השטחים השונים על יסוד סקר ומחקר. תכנית מתאר זו הועברה לאחורונה אל כבודו עם המלצתה של הוועדה המחוזית לתיכנון ובנין עיר לתת לה תוקף.

ועדת שר התיכנון הציעה לאתור המוזיאונים שטח של 80-100 דונם מתוך שטח הקריה בחלקו המערבי. וועדת הקריה שבין חבריה נמנים גם הממונה על המחוז ואנכי, דחתה את ההצעה ביום 13.8.57.

לאחר זאת הובאה בפני וועדת שר התיכנון הצעת אגף התיכנון לאתור בתי הנכות בנוה שאנג. על רמה יפה בקרבה לעיר, לקריה ולאוניברסיטה, עם נוף מרהיב עין. הגבעה צמודה ומשתלבת עם עמק המצלבה, ושטחי העתיקות בו. לדעת אגף התיכנון וכן לדעת אותם האדריכלים שהיה להם חלק נכבד בעצובה של ירושלים, מקום זה הוא המחאים ביותר מכל הבחינות לאיתור בתי הנכות, ושטח הבניה גם ניתן להרחבה. בזאת היינו מונעים בניה בלתי רצויה בנוה שאנג הנמצאת בחלקה בבעלות פרטית והמוקפת שטחים א ציבוריים פתוחים מכל צדדיה ובנייני ציבור. ברם, ועדת שר התיכנון סברה שרצוי יותר לאתר את בתי הנכות בשטח הקריה.

במכתבו מיום 8.1.58 פנה שוב ראש העיר אל וועדת הקריה להקצאת שטח למוזיאונים בשטחי הקריה, קרוב ככל האפשר למכון הארכיאולוגי ההולך ומוקם. אדעתנו היא כי מכון ארכיאולוגי אינו צריך לחתוך גורלו של בית נכות לאומי. נכס אשר יעלה בכמה מליונים. וועדת הקריה בישיבתה מיום 14.1.58 סרבה לקצץ בשטח הקריה.

אכן צדקה וועדת הקריה. מתוך שטח של 1600 דונם שהופקעו בזמנו לקריה, רק החצי דהיינו 800 דונם ניתנים לבניה היות והשאר מהווים עסקים המיועדים לפרקים, גן הנשיא והאיצטדיון. מ-800 הדונם הנוותרים הוקצבו כבר בתמיכתנו 160 דונם לאוניברסיטה, שטחים נרחבים אחרים תפוסים על-ידי בניינים ברחוב יפו, מוסך "המקשר" ומשרדים ארעיים. שטחים ניכרים נלקחו לדרכים כגון כביש רופין ודרכים פנימיות בשטח הקריה. כן יש ליעד בעתיד הקרוב כ-50 דונם למדפיס הממשלתי, א שטח ניכר למשרדי הממשלה המחוזיים אשר אנו עוסקים עתה בתכנונם, ול"קול-ישראל".

כ-45 דונם המתאימים לבניה הוקצבו למשכן הכנסת וזאת מלבד הגנים שיקפו את המשכן. במרחק של לפחות 300 מטר מסביב לכנסת לא יוקמו בנינים כל שהם שאינם שייכים לכנסת. בשטח זה - רחבת הכנסת - חלוח הוראות חוק הסינות בניני הכנסת תשי"ב 1952.

נמצאינו, כי לצרכי הקריה עצמה נשארו רק כ-350 דונם בלבד המתאימים לבניה. ברור ששטח זה קטן מדי לאפשר בניתם של כל מוסדות השלטון המרכזי, בתי המשפט ועוד.

אגף התיכנון האחראי לאתור הקריה, ואשר נאבק קשות בזמנו להציל השטח מידי חברות שכון ואחרים ובתוקף החלטת הממשלה משנת 1951 אחראי כלפיה לאתורה ואשורה של הבניה הממשלתית, חייב לראות רחוקה. לא נוכל להסכים למסור עתה שטח נוסף של 80 עד 100 דונם שלא למוסדות השלטון המרכזי. ומה גם כשהדרישה היא ליעוד שמקומו הנכון אינו בקריה. משער אני שגם וועדות התיכנון המוסמכות לא תאשרנה הקמה בתי הנכות במקום שוועדת שר החינוך מצביעה עליו.

השטח המוצע על-ידינו בנוה שאנן הנו בחלקו בבעלות קק"ל ובחלקו בבעלות פרטית. בחלק מהשטח נמצאים מספר בנינים קטנים. בין כה וכה יהיה הכרח במוקדם או במאוחר להפקיע שטח זה, הנמצא בלב הבניה הציבורית, למטרות צבוריות. עוד ביום 13.5.56 החליטה וועדת המקרקעין לפי בקשתו של המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה ובתמיכתנו להמליץ בפני שר האוצר על הפקעת שטח של 42 דונם מאדמת נוה שאנן למטרת מוזיאון לאומי אשר הכספים עבורו הוקצבו על ידי מר קאצן, ב"כ ממשלת ארצות-הברית מתוך קרן הספרים. השטח נמצא כבר אז כמתאים ביותר לאחר ברורים רבים ונתקבל אז גם על דעתו של יו"ר וועדת שר החינוך, ואין עתה לבוא שוב בהצעות של אתור אחר. כן יש לזכור שאם לא יופקע שטח זה עתה עלול מחירו להאמיר בגלל פיתוחה המהיר של הסביבה.

בסיכומו של דבר עלי לאמר:

- א. יהיה בכך משגה חמור אם יקוצץ שטח נוסף מהקריה היות וקיצוץ זה עלול לסכן את עצם רעיון הקריה.
- ב. את שטח בתי הנכות הלאומיים יש לאתר בגבעת נוה שאנן היות ומקום זה מתאים ביותר למטרה זו.
- ג. מן ההכרח להפקיע בהקדם את השטחים הדרושים בנוה שאנן.

אהיה אסיר תודה אם כבודו יעביר פניה זו לשר החינוך ולשר האוצר.

בברכה,

(-) י. דשבסקי
ראש אגף התיכנון